

การสอนเด็กปฐมวัยให้เข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน

รศ.ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2557)

บทนำ

ปี พ.ศ. 2558 เป็นจุดเริ่มต้นที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้นมีความจำเป็นที่ทุกคนในชาติ ในทุกระดับการศึกษา ต้องมีความรู้เกี่ยวกับความหมายของ คำว่า **อาเซียน** รู้จักเรื่องราวต่างๆ ของประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ของประชาคมอาเซียน ทั้งประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศเหล่านี้ ที่จะทำให้เข้าใจ เข้าถึงและร่วมมือกันทำงานร่วมกัน สรรสร้างวิถีทางในการพัฒนาประเทศในกลุ่มไปด้วยกัน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะ และมีเจตคติ เหมาะกับการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน

การศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาในระดับแรกที่จะช่วยในการเตรียมเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการเป็นเด็กไทยในประชาคมอาเซียน ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เด็กปฐมวัย สามารถจัดการได้หลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาจะมีปรัชญา หลักการและแนวคิดใดเป็นหลักในการจัดการศึกษา ก็สามารถบูรณาการความรู้ใหม่นี้เข้าไปได้ในหลักสูตร มีการปรับปรุงเนื้อหาสาระ จัดหน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การเตรียมความพร้อมทักษะต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิตท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรมจากประเทศต่างๆ รวมถึง การที่จะสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของไทยสู่ประเทศอื่น และเปิดรับสิ่งที่ดีงามของชาติอื่น โดยยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ และความเป็นคนไทยอย่างผู้รู้คุณค่าของประเทศตน

การสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ไม่ใช่ใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องมีความร่วมมือกันและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้การส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เริ่มตั้งแต่หน่วยงานในระดับต่างๆ จนถึงระดับสถานศึกษา ที่มีผู้บริหาร ครู นักเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครอง และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่ทุกคนในทุกระดับน่าจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของอาเซียน ที่ทำให้พร้อมที่จะพูดคุยกันได้อย่างเข้าใจในประเทศตนเองและในประชาคมอาเซียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ เพื่อกำกับให้มีการสร้างความเข้าใจบางเรื่องไปในทิศทางเดียวกัน บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องได้รับการพัฒนารวมถึงพัฒนาตนเองให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยเฉพาะครูต้องรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติ โดยถ่ายทอดให้แก่เด็กนักเรียนได้เหมาะสมกับวัยและบริบทของสถานศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน

การส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนเป็นหน้าที่ของทุกคน สำหรับเด็กปฐมวัยก็เป็นหน้าที่ของทุกคนที่อยู่แวดล้อมจะช่วยให้เสริมสร้างให้เด็กปฐมวัยก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ในสังคมอาเซียนได้อย่าง

เหมาะสมมีความพอดี เป็นตัวของตัวเอง ขยายความคิดของตนได้ ปรับในการที่รับสิ่งใหม่เข้ามาโดยไม่ลืมนิดในแผ่นดิน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทำการวิจัยในเรื่องการพัฒนามาตรฐาน และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2554 ได้ทำบทสรุปสำหรับผู้บริหาร มีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้สำหรับการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. ความคาดหวังด้านการบริหารจัดการ ในด้านนี้คาดหวังให้โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ หลักสูตรการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา การร่วมมือกับชุมชน ในการจัดทำหลักสูตร และจัดทำแผนพัฒนาระบบการบริหาร เพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้วยการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาครูในโรงเรียนทุกคนให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการจัดสัมมนาศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการนิเทศติดตามการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน โรงเรียนจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมการเข้าสู่อาเซียน เช่น การให้ความรู้เสียงตามสายก่อนเคารพธงชาติ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับประเทศอาเซียน การจัดให้มีธงอาเซียนประดับโรงเรียน การแต่งกายประจำชาติประเทศสมาชิกอาเซียน การจัดให้มีครูสอนภาษาอาเซียนและจัดให้มีห้องที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

2. ความคาดหวังด้านการพัฒนาครูผู้สอน ให้ความรู้กับครูทุกคนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาคมอาเซียน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้อาเซียนศึกษาในและนอกห้องเรียน ครูร่วมกันจัดทำหลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและใช้เป็นแนวทางเดียวกัน เพิ่มหลักสูตรอาเซียนศึกษาเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาและบูรณาการกับกลุ่มสาระเรียนรู้ต่างๆ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง การใช้สื่อเทคโนโลยี มาใช้ประกอบการสอน ให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

3. ความคาดหวังด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนเพื่อเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน มุ่งหวังให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

4. ความคาดหวังด้านคุณภาพผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน มีหลักสูตรอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนัก และเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยก ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พัฒนาผู้เรียนให้ทุกคนสามารถยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนได้

สรุปผลการวิจัยบางส่วน สาระน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และครูจะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยได้ ในการจะพัฒนาเด็กเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์หลายประการที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) เป็นทักษะที่ครูจำเป็นต้องพัฒนาให้แก่เด็กเพื่อการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มคนต่างๆ ในประชาคมอาเซียน เช่น

“มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก”

ตัวบ่งชี้ 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

13.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ตัวบ่งชี้ 1.4 ทักษะทางสังคม

14.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างๆ สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทย และสังคมโลกโดยสันติวิธี

ตัวบ่งชี้ 1.5 คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก

15.2 มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชน และสังคม ในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก”

ครูปฐมวัย ผู้นำทางเด็กปฐมวัยให้เข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน

ข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถประมวลเป็นประเด็นที่ครูต้องดำเนินการเพื่อทำงานกับเด็กปฐมวัยให้เข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของครู ครูจะต้องเป็นแบบอย่าง ของคนดีที่เป็นที่ยอมรับของสากล เป็นตัวอย่างของผู้มีวัฒนธรรมไทย เปิดรับสิ่งที่ดีๆ ของชาติอื่น / คนอื่นเข้ามาสู่การบูรณาการและปฏิบัติ นำสิ่งที่ดีของประเทศตนเองเผยแพร่ไปสู่ประเทศอื่น รู้จักศึกษาจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละชาติ เพื่อความเท่าทันในการทำงานร่วมกัน เท่าทันเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลง มีทักษะในการสื่อสารภาษาไทยได้ดี เข้าถึงภาษาสากลและภาษาของเพื่อนอาเซียน สามารถใช้เครื่องมือสื่อสารหลากหลายรูปแบบเพื่อการเข้าถึงข้อมูล ไม่ย่อท้อต่อการพัฒนาปรับเปลี่ยน สนใจใฝ่รู้ แสวงหาวิชาใหม่ๆ เพื่อจะได้มีพลังในการพัฒนาเด็ก

2. ความรู้ของครู ต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาเซียน เกี่ยวกับความเป็นมาของอาเซียน กิจกรรมหลักของอาเซียน ประเทศสมาชิก สถานที่ตั้งของแต่ละประเทศ การจัดการศึกษา การปกครอง ภาษา วัฒนธรรม การช่วยเหลือระหว่างกันของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละประเทศ เพื่อจะได้มีฐานความรู้ในการที่จะเลือกสาระที่จะนำไปสู่การจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็ก

3. หลักสูตรสถานศึกษา ครูต้องศึกษาทบทวนหลักสูตรสถานศึกษา และบูรณาการ เรื่องอาเซียนศึกษา เข้าไปในหลักสูตร เริ่มตั้งแต่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ไปตามลำดับ ให้มีข้อความที่จะสื่อสารถึงการให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ถ้าสถานศึกษาใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม มีกำหนดหน่วยการเรียนรู้ไว้แล้ว อาจจะจัดเป็น หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา หรือบูรณาการไปในหน่วยต่างๆที่กำหนดไว้แล้ว โดยอาจจะใช้เพลง การละเล่น นิทาน ของแต่ละชาติเข้ามาบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว ถ้าสถานศึกษานำนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ก็อาจจะจัดเป็นกิจกรรมบูรณาการในกิจกรรมประจำวันตามกำหนดของนวัตกรรม เดือนละประเทศ การกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ และจัดกิจกรรม การใช้สื่อและการประเมินผล ต้องคำนึงถึงทั้งวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล

การนำสาระมาพูดคุยกับเด็ก ความลึกของข้อมูลเป็นไปตามวัยของเด็ก อาจจะเริ่มจากเพื่อนบ้านที่อยู่รอบๆ ประเทศไทย ที่ตั้งอยู่ใกล้สถานศึกษา เช่น

ภาคเหนือ	เมียนมาร์/พม่า
ภาคใต้	มาเลเซีย
ภาคตะวันตก	พม่า/เมียนมาร์
ภาคตะวันออก	กัมพูชา/เขมร
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ลาว เขมร/กัมพูชา
ภาคกลาง	พิจารณาลำดับโดยดูสถานศึกษามีการกล่าวถึงประเทศใดบ่อยๆ

หรือ ประเทศที่มีภาษา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกับประเทศไทย เช่น ลาว มาเลเซีย

หรือ ประเทศที่มีพื้นที่เป็นเกาะ หรือ ประเทศที่มีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดทะเล/ไม่ติดทะเล

ครูที่สอนจะวินิจฉัยได้ดีที่สุดว่าจะเลือกอย่างไร การพิจารณาร่วมกันในแต่ละระดับชั้นจะช่วยให้การสอนไปในทิศทางเดียวกัน จัดสาระและกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัย และได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำงานให้สำเร็จ

สรุป

การทำความเข้าใจอาเซียน **ไม่ใช่** เพียงการจัดบอร์ด เหมือนๆกันทั้งประเทศ ปกธงชาติ แต่งกาย ประจําชาติของแต่ละชาติ รู้จักกับอาหาร ดอกไม้ การกล่าวคำทักทาย เท่านั้น มีอะไรมากกว่านั้นที่จะสร้างให้ คนรักชาติ รักภูมิภาค ร่วมมือกันพัฒนา ครูควรจะพัฒนาเด็กให้เกิดความยั่งยืน ไม่ใช่ทำไปตามกระแส มีอะไร ใหม่เข้ามาคิด เหมาะสมแล้วจึงทำ โดยนำไปบูรณาการกับสิ่งที่ปฏิบัติอยู่เดิม ไม่ใช่เลิกสิ่งเดิมใช้สิ่งใหม่ แต่ใช้ ปรับ – พัฒนา ด้วยการบูรณาการ ไม่ว่าจะทางสถานศึกษาจะใช้แนวคิด หรือ นวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยใด ทุกอย่างยังคงดำเนินไปได้ โดยครูต้องมียุทธศาสตร์ในการนำอาเซียนศึกษาเข้ามาบูรณาการ

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553-2554. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เรื่องการพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547. มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

